

Jaarverslag 2018

1) Inleiding en samenvatting

Dit verslagjaar passeerde weer een scala aan onverwachte zaken ons museum. Met alle vrijwilligers hebben we hier soepel op in kunnen spelen. Een groot positief punt is dat we nu een tandarts onder onze vrijwilligers hebben. Een negatief punt is het definitieve afscheid van onze actiefste vrijwilliger, Jan Bock.

Wederom was 2018 voor bestuur en overige vrijwilligers zondermeer een jaar met allerlei verrassingen.

2) Bestuur en vrijwilligers

In 2018 werd de voorzitter, Marga Taal-Boonacker, opnieuw voor een periode van 3 jaar benoemd. Het bestuur bleef daarmee ongewijzigd. De samenstelling is als volgt:

B.K.P. Griffioen	erevoorzitter
Marga Taal-Boonacker	voorzitter
Hans Lodder	vicevoorzitter
Suzy Dreijer-van der Glas	penningmeester
Nettie Jonckers	secretaris
Herbert Wagenaar Hummelink	lid

Naast de bestuursleden waren, evenals vorig jaar, de volgende vrijwilligers actief:

Liesbeth Bosch, Hans Breugem, Rik de Haan, Anke Hom-Hoogland, Lia Hulsker, Ton van Kan, Pauline Quaak-Qualm, Petra Steuteknuel, Onke Tjiam en Siem van Velzen.

We kregen er dit jaar 3 vrijwilligers bij: Lenie Janssen, Kristin Veel en Simon Spaans.

Informatie over de nieuwe vrijwilligers: Simon Spaans heeft tandheelkunde gestudeerd, woont in Delft en heeft in Nootdorp een tandartspraktijk gehad.

Simon Spaans.

Kristin en Lenie zijn pas sinds kort bij ons als vrijwilliger actief. Meer informatie over hen zal in het volgende jaarverslag te vinden zijn.

We zijn nu in totaal met 18 medewerkers, allen vrijwilligers.

3) Gebeurtenissen in 2018

3a) Afscheid van Jan Bock

Dit jaar hadden we wederom een afscheid te betreuren. Dit keer van een vrijwilliger, Jan Bock. Jan was als vrijwilliger vanaf 2015 in het museum actief. Ondanks zijn afnemende gezondheid heeft hij zich enorm voor het museum ingezet. Aan hem hebben we de nieuwe opzet van het museum te danken, de aanschaf van nieuwe vitrines en de verbeterde indeling. Hij zocht onvermoeibaar op internet naar gegevens over onze voorwerpen en wist ook de andere vrijwilligers te enthousiasmeren. In 2017 werd zijn gezondheid steeds slechter en in 2018 kwam hij niet meer naar het museum maar bleef hij betrokken. Om zijn grote verdienste te eren werd hij benoemd tot erevrijwilliger. Een certificaat werd door de voorzitter uitgereikt. In maart overleed Jan. Bij zijn uitvaart sprak Hans Breugem over zijn betekenis voor Museum de Griffioen. We besloten hem te eren door de ontvangstruimte naar hem te vernoemen. Het bordje werd op 12 juni door zijn vrouw in het bijzijn van zijn kinderen onthuld.

3b) Overige zaken

Op 20 februari vierden we de 90ste verjaardag van Bob Griffioen in het museum. Ter gelegenheid daarvan werd een glas-in-loodraam met het Griffioen familielogo door Bob onthuld. Het raam is geplaatst boven de ingang aan de Koornmarkt. Elders in dit verslag vindt u meer informatie daarover.

In februari hielden Hans Breugem en Nettie Jonckers een lezing voor de Christelijke vrouwenvereniging in Den Hoorn. De lezing verliep in een goede sfeer en werd interessant gevonden.

In oktober van dit jaar werden we benaderd door RTL4 voor een TV programma 'Is er een dokter in de zaal', waarin bekende Nederlanders achter het gebruik van een antiek medisch voorwerp moesten komen.

De opnames begonnen eind van dit jaar en een aantal voorwerpen uit het museum worden er getoond. Het programma zal ook in een Vlaamse versie door de VRT worden uitgezonden.

4) Bezoeken aan het museum in 2018

4a) Rondleidingen

In 2018 bezocht een gevarieerd gezelschap van kleinere en grotere groepen ons museum. Groepen met (ex-)werknemers uit de gezondheidszorg vormden het leeuwendeel. Ook kwamen een aantal opleidingen voor verpleegkundigen met hun leerlingen langs. Verder kwam er een middelbare school uit Den Bosch op bezoek. Diverse Probusclubs en Ronde Tafels bezochten ons maar ook een sportclub uit Delft, een natuurvrienden verenigingen uit Zuid-Holland en een groep van de Vrije Academie in Delft. Dit jaar bezochten 44 groepen ons museum, met een totaal aantal van ongeveer 630 mensen.

De bezoekers waren enthousiast over het museum. In het gastenboek vonden we opmerkingen als: originele presentatie, exclusieve verzameling, bijzondere plek, bijzonder interessant en leerzaam. De vrijwilligers werden vaak geprezen voor hun enthousiasme en de boeiende rondleidingen. Ook dit jaar wisten buitenlandse bezoekers ons museum te vinden.

4b) Open middagen

Vorig jaar experimenteerden we voorzichtig met 'open middagen'. Ook dit jaar gaven we individuele bezoekers gelegenheid om het museum te bezoeken. Op elke eerste zondag van het kwartaal hielden we een 'open middag'. De eerste keer, op 7 januari, kwamen er 120 bezoekers. Wel iets meer dan we verwacht hadden maar het was gezellig druk en het grote aantal aanwezige vrijwilligers kon de bezoekers op een goede manier ontvangen.

De volgende keren, op 8 april en 1 juli, kwamen er per keer 30 mensen ons museum bekijken. Dit aantal was iets makkelijker voor ons om te begeleiden en was eigenlijk nog best hoog gezien het stralende weer op die dagen.

We deden ook mee aan Open Monumentendag op zondag 9 september. Daaraan voorafgaand verscheen een artikel over ons museum in de Delftse Post. Waarschijnlijk mede door deze extra publiciteit en door het feit dat we voor het eerst aan de Open Monumentendag deelnamen, werd een record aantal van 378 bezoekers geteld. In verband met de situatie in ons pand besloten we slechts een beperkt aantal bezoekers tegelijk toe te laten. Vanaf het begin stonden er rijen mensen te wachten om naar binnen te mogen. Een ongekend verschijnsel. Op een zeker moment werden er zelfs 70 wachtenden geteld.

Rij wachtenden op Open Monumentendag

Bezoekers Open Monumentendag

Bij de laatste open middag van dit jaar, op 7 oktober, kwamen er weer wat meer bezoekers, waarschijnlijk degenen die op de Open Monumentendag niet binnen hadden kunnen komen. Op de open middagen kwamen er in totaal 618 bezoekers langs. Het totale aantal bezoekers bedroeg in 2018 dus 1250.

Ook deze bezoekers stelden de expositie en de vrijwilligers op prijs en kwamen zeer enthousiast naar buiten.

5) Contacten andere musea en instellingen.

Vrijwilligers van andere musea, Tetar van Elven uit Delft, Oud-Overschie en van de Stichting Farmaceutisch Erfgoed uit Urk, kwamen een kijkje bij ons nemen.

In september vroeg de Stichting Farmaceutisch Erfgoed onze medewerking voor een virtuele tentoonstelling over antibiotica. De gegevens van de eerste patiënt in Nederland werden gedeeld en de verpakkingen en ampullen van vlak na de 2^e wereldoorlog werden gefotografeerd. Deze 1^e patiënt werd behandeld met de in Delft geproduceerde penicilline. In ons museum is een authentieke voedingsbodem met penicilline in de vitrine te vinden, identiek aan de

toenmalige voedingsbodem die voor penicilline productie werd gebruikt. De geconserveerde voedingsbodem wordt nog steeds elk jaar ververst door DSM-Delft, de opvolger van Nederlandse Gist fabriek, die de penicilline produceerde. Ook in 2018 werd de penicilline cultuur weer ververst dankzij Ina Kerkhof-Tersmette van DSM-Delft.

We verleenden medewerking aan de tentoonstelling 'Dealen met drugs' van het Maritiem museum in Rotterdam door enkele verpakte geneesmiddelen in bruikleen beschikbaar te stellen. Deze tentoonstelling loopt nog t/m april 2021.

In november bezochten we met bijna alle vrijwilligers het vernieuwde Rijksmuseum Boerhaave. We werden plezierig en zeer vakkundig rondgeleid door Mieneke te Hennepe, conservator/curator, assistant professor LUMC. Het contact met deze conservator is sindsdien weer intensiever geworden en van belang om meer te weten over de voorwerpen in ons museum.

In oktober hadden we contact met de Stichting Delftologie. Delftologie koppelt kennis over het verleden aan een actieve invulling van een duurzame toekomst. Deze stichting organiseert een cursus die uit een aantal modules bestaat. Een van de modules behandelde de gezondheidszorg. In deze module hield Hans Breugem een lezing met als titel: De Delftse rol in de geneeskundige historie.

Hans Breugem tijdens de lezing voor Delftologie

Twee weken later bezocht een groot deel van deze groep ons museum voor een rondleiding, terwijl andere leden van de groep op de open middagen een kijkje kwamen nemen. Volgend jaar zullen we weer aan de cursus Delftologie deelnemen en dan waarschijnlijk de module over ontwikkelingen in de gezondheidszorg organiseren.

In oktober werden we benaderd in verband met de viering van 150 jaar Rode Kruis van afdeling Delft en Midden-Delfland in 2020. We konden de organisator van enkele historische Rode Kruis boekjes voorzien en verdere samenwerking in de volgende jaren is zeker mogelijk.

6) Simpliciakast en –verzamelingen

Raymond van der Ham, coauteur van het boek: Van Gildekast tot Schoenendoos, hield in februari voor onze medewerkers een lezing over de in zijn boek beschreven verzamelingen en over die van ons museum in het bijzonder. Ook bracht hij een grote groep familieleden en bekenden naar ons museum voor de simplicia en een rondleiding.

In mei ontvingen we een bericht van Annemarijn Douwes die bezig was met een onderzoek in het kader van haar master History and Philosophy of Science aan de Universiteit Utrecht. Het onderzoek betrof inventarisatie van obscure geneesmiddelen en vervalsingen in de Materia Medica. Het ging speciaal om vervalsing van 3 obscure geneesmiddelen nl. bezoar-stenen, mumia en triakel(theriac). Elders in dit jaarverslag is een artikel over de mumia te vinden.

In oktober werden we benaderd door Jan van Daal die bezig is met een master Technical Art History aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn onderzoek betrof historische recepten, in dit geval inkt. Hij was daarvoor speciaal geïnteresseerd in galnoten, Arabische gom en vitriolen.

Beide studenten en hun begeleiders bezochten ons museum en bestudeerden de inhoud van de kast zorgvuldig. Allen waren zeer onder de indruk van de waarde van het historische materiaal in onze kast. Voor de mensen uit Amsterdam was het een verrassing dat mineralen en verbestanddelen vroeger ook in de geneeskunde werden gebruikt.

7) Externe vitrines

De vitrines bij de Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten in Zeist werden in januari opnieuw gevuld. Dit keer met apparatuur op het gebied van oogheelkunde.

De vitrines in het Reinier de Graafgasthuis in Delft, werden in december van een nieuwe inhoud voorzien. Deze vitrines werden gevuld met scopie apparatuur.

De vitrine bij de KNMG werd helaas opgeheven.

8) Onderhoud aan het gebouw

In 2017 was niet veel onderhoud nodig geweest aan de 16^e -eeuwse huisvesting van het museum maar in 2018 kwam daar snel verandering in door een felle januari storm. De sterke wind verwoestte een deel van het dak. De loodgieter constateerde meer gebreken zodat er uitgebreide reparaties volgden waarbij behalve het dak, de dakgoten, dakkapellen en de binnenkant van de zolder onder handen werden genomen. De voorgevel is in de steigers gezet. Ramen en kozijnen kregen een grondige schilderbeurt. Het pleisterwerk van de voorgevel moest worden gerepareerd. Enkele muurankers bleken geheel of grotendeels doorgeroest en werden vernieuwd.

De schilder schilderde ook de vernieuwde dakkapellen en beneden de grote zijramen .

In mei bleek, na een zware regenbui, het platte dak van de uitbouw te lekken. Een deel van de begane grond liep onder. Ook dit dak moet onder handen genomen worden. Ter plekke van de regenpijp bleken een aantal balken verrot en was de buitenwand van de muur nat, achter de betimmering. De blokhut is van het binnenplaatsje verwijderd en de betimmering is van de achtermuur gesloopt. In januari 2019 zullen de nodige reparaties worden verricht.

9) Website

Dit jaar maakte de provider van onze website, Argeweb, bekend dat hij met zijn webdesignservice zou stoppen. Er werd gewerkt aan een nieuwe website. Aanvankelijk werd succesvol gebruik gemaakt van Google wat een website onder .com opleverde. Deze website bleek toch niet de gewenste mogelijkheden te bieden, zodat er helaas op een andere manier gewerkt moest worden. Deze nieuwe website is na een testfase gereed voor gebruik en trekt alweer veel bezoekers. Met deze website is ook een nieuw aanvraagformulier voor bezoeken opgesteld welke al diverse aanvragen heeft opgeleverd. Op de nieuwe website is in het kader van de AVG ook een privacy statement opgenomen. Dat heeft er toe geleid dat voorsnog de namen van sponsors en vrienden niet op de website worden gepubliceerd. De juiste website is nu : www.museumdegriffioen.nl en het e-mail adres: info@museumdegriffioen.nl

10) In de media

Zoals hierboven gemeld verscheen er een uitgebreid artikel over ons museum in de Delftse Post begin september. Verschillende vrijwilligers werden door de verslaggever geïnterviewd en in het museum werden meerdere foto's gemaakt.

Voorafgaande aan de open middagen werd steeds kopij daarover naar de plaatselijke kranten gestuurd. Meestal werd een berichtje daarin opgenomen.

Het landelijke tijdschrift voor aspirant huisartsen, Lovah magazine, nam in juni contact op. Een redactielid bezocht ons en schreef een artikel dat in het magazine werd gepubliceerd.

11) Opleidingen

In 2018 werd door 2 van onze medewerkers een cursus van Erfgoedhuis Zuid-Holland gevolgd over digitale registratie van de collectie. Voorbereidingen om tot de officiële registratie over te gaan werden getroffen.

Verder werd door een aantal van onze vrijwilligers 1 of meer modules van de cursus medische geschiedenis van de Nederlandse Vereniging voor Medische Geschiedenis bij het trefpunt van deze organisatie in Urk gevolgd.

12) AVG

De Uitvoeringswet Algemene gegevens bescherming had ook voor ons consequenties. In de Nieuwsbrief van juli 2018 deelden wij al mee dat de gegevens van onze 'Vrienden' en donateurs, voor zover die bij ons bekend, alleen gebruikt zullen worden voor onze eigen administratie en niet aan anderen ter beschikking gesteld worden. Een gevolg van deze wetgeving is ook dat wij de namen van onze 'Vrienden'/donateurs niet meer in het jaarverslag zullen publiceren. Dit is de reden waarom u geen lijst met vrienden in dit jaarverslag meer aantreft. Indien u toch prijs stelt op vermelding in het jaarverslag dan vragen wij u ons dat te laten weten.

Indien voorwerpen worden aangeboden zullen we van de aanbieders schriftelijk toestemming vragen om de naam in het jaarverslag te mogen noemen.

Voor alle geplaatste foto's is mondeling toestemming gevraagd aan de personen op de foto's.

13) Contacten met de gemeente Delft

Via de bijeenkomsten van het 'erfgoedpodium Delft' hebben wij contact met de gemeente en andere culturele instellingen. In 2019 wordt de Gouden Eeuw herdacht in een aantal steden en Delft doet hieraan mee met verschillende activiteiten. Tussen 2 grote evenementen van belangrijke Delftse culturele instellingen in, is er in de zomer plaats voor wat kleinere activiteit, zgn. Zomers Goud.

Ook museum Griffioen werd uitgenodigd een bijdrage te leveren tijdens de zomermaanden. We vullen dit in door 3x een lezing te houden over bekende Delftse medici, Pieter van Foreest, Reinier de Graaf en Anthonie van Leeuwenhoek in het museum. Bezoekers voor de lezingen zullen dan ook het museum kunnen bekijken. De lezingen met rondleiding staan gepland op maandagavonden 15 juli en 9 september en zondagmiddag 11 augustus.

We besloten ook volgend jaar weer 'open middagen' te organiseren. Dat zal zijn op 6 januari, 7 april, 7 juli en 6 oktober. Ook op Open Monumentendag zijn we weer open, nl op 15 september.

14) Nabeschouwing

2018 was een druk en interessant jaar waarin het museum meer bezoekers trok dan voorgaande jaren en bij meer activiteiten betrokken was. We hopen deze stijgende lijn met de 18 enthousiaste vrijwilligers voort te zetten.

Een aantal van onze uit Delft afkomstige vrijwilligers.